

Posudek na bakalářskou práci

Nikolas Huangwatana, Reprezentace Číny v překladu knihy Roberta Paynea „Cesta do Rudé Číny“ z roku 1948, bakalářská práce, FHS UK, 2024, 49 stran

Předkládaná bakalářská práce má silnější i slabší stránky. Nikolas Huangwatana si vybral velmi zajímavé téma, které se mu sice nepodařilo badatelsky plně vytěžit, ale stejně je přínosné a v českém prostředí překvapivě opomenuté. Je zapotřebí ocenit, že se pokusil se detailně představit obraz Číny a čínské společnosti v době hluboké transformace, jak ji na stránkách svého nevšedního cestopisu vykresluje Robert Payne.

Práce má promyšlenou a logickou strukturu. Teoretický úvod je sice spíše předběžný, ale je dobře, že se autor pokusil zformulovat svá teoretická východiska a badatelské otázky. Stejně tak biografické kapitoly a část popisující politický kontext od Velkého pochodu do konce občanské války vyznívají spíše popisně a nejsou přesvědčivě ozdrojované. Celkově je škoda, že na analytickou část nezbylo – v již tak krátkém rozsahu práce – větší množství stran, protože je na celé práci tím nejpřínosnějším.

Studentovi se každopádně podařilo vybrat dostatečné množství ilustrativních pasáží, které dobře vystihují Payneovy představy. Jednotlivé prvky reprezentace, které Nikolas Huangwatana sleduje, ukazují na všudypřítomný kontrast starého a nového a imaginaci přerodu, který přinese změny pro celou čínskou společnost, změny na poli politického systému, hospodářství a kultury. Budování nového řádu pak prostupuje různé kulturní praxe, na něž se Payne zaměřil, včetně např. oblékání či volnočasových aktivit. Je přítomné i v popisech čínské krajiny a života venkovského obyvatelstva. Jako zásadní se pro Paynea ukázala problematika modernizace a překonávání tradiční čínské společnosti, zmiňovaná např. v souvislosti s náboženstvím, medicínou, reformou justice či rychlým průmyslovým vývojem města Kalgan. Nikolas Huangwatana věnoval zaslouženou pozornost klíčovým pasážím, které pojednávají o komunistickém mocenském centru v prefektuře Jen-an. Nově se formující politické instituce a především setkání s politickými vůdci, jako byli Mao Ce-tung nebo Ču Te, resp. přetlumočení jejich politických názorů evropskému publiku učinily z Payneova cestopisu z roku 1947 populární dílo a vynesly mu i značný komerční úspěch.

Autorovo překvapení nad tím, že komunističtí vůdci vystupují v cestopisu velmi lidsky a skromně a Payne je automaticky neodsuzuje, mi nejprve přišlo poněkud naivní, ale nakonec jsem došla k názoru, že právě taková zjištění komplikující černo-bílé vidění čínskému vývoje po roce 1945, jsou pro bakalářskou práci vlastně přínosná. Payne kladl důraz na nesobeckost komunistických vůdců a jejich schopnost obětovat se kolektivnímu úsilí. V kapitole o Mao Ce-tungovi a Ču Tem se uplatnil také zajímavý efeminační diskurs, který odkazuje k čínským tradicím jemného vzhledu a citlivého a vystupování vzdělanců, zakládajícího specifický typ charismatu a autority.

Inovativní je zamyšlení nad dalšími genderovými stereotypy, které Payne užíval při popisu čínského obyvatelstva. Exotizace čínských žen se v cestopisu projevuje jen okrajově, silněji genderovaný jazyk Payne použil v kapitole věnované spisovatelce Ting-ling. Nikolas Huangwatana dále upozorňuje na prvky diskursu fyzické antropologie, které se uplatnily při popisu prostých obyvatel v jednotlivých regionech. Payneův přístup však podle něj nikdy nebyl dehonestující a navzdory stereotypním předpokladům vždy usiloval o maximální uznání kulturní jinakosti Číny.

Při četbě jsem ocenila, jak autor reflektuje Payneův styl a upozorňuje na skutečnost, že se v popisu čínské krajiny rozvíjejí paralely ke klasické čínské literatuře. S tím může souviset i zapojení básní a celkově poetické vyznění cestopisného textu. Výborné je konstatování, že „[t]ato kombinace prozaických a poetických kvalit v Payneově díle nese jistou podobnost s čínskou tradicí žánrového prolínání.“ Tyto pasáže dávají tušit, že při pečlivějším a soustavnějším přístupu by bakalářská práce bývala mohla dosáhnout ještě lepší úrovně. Jinak literární stylizace cestopisu je výzvou pro další výzkum, obzvláště pokud by se k ní přistoupilo perspektivou (kulturního) překladu – jak ještě připomenu níže, bývalo by vhodné mít více na paměti, že hlavním pramenem práce je český překlad *Cesty do Rudé Číny*, nikoliv její anglický originál.

To mě přivádí k nápadům, které mi vytanuly na mysl během četby a mohly by napomoci výzkum dál rozvinout (třeba v rámci diplomního projektu).

Poměrně stranou zájmu v předložené práci zůstalo vlastní Payneovo hodnocení modernizačního projektu v komunistické Číně. Jeho postoj Nikolas Huangwatana charakterizuje jako „směs optimismu a liberálně-demokratických hodnot“ a spekuluje, zda jeho cílem bylo prezentovat Čínu „jen z té dobré stránky“. Snad bychom mohli Payneův postoj označit za ambivalentní, v čem však tato ambivalence spočívala? Co z konceptu čínského komunismu považoval za přijatelné či vhodné k diskusi a nápodobě a co naopak odmítal?

Bohužel v bakalářské práci není dostatečně rozvinuto ani další významné téma, totiž jakou roli mohl sehrát překlad *Cesty do Rudé Číny* v kontextu poválečného Československa. Překlad totiž vyšel v roce 1948. Jaký vztah mohl mít k propagaci a etablování rané socialistické diktatury, obzvláště z perspektivy budování „nové společnosti“ a „nového člověka“? Toto zamyšlení by bylo více než na místě a možná bylo i v plánu – už jen vzhledem k tomu, že v úvodní části se věnuje pozornost biografii překladatele, významného sinologa Jaroslava Průška. Větší pozornost by pak zasloužilo, jak komunističtí vůdci používají při rozhovoru s britským novinářem různé politické kategorie typu „fašismus“, „demokracie“ či „kapitalismus“ a jak překladatel tyto koncepty adaptovaly pro české publikum. Vzhledem k době vydání *Cesty do Rudé Číny*, můžeme předpokládat, že rozhovory o specifikách čínského komunismu mohly mít v československém prostředí zvláštní význam.

Pokud jde o jazykovou úroveň, práce obsahuje velké množství stylistických a gramatických chyb; na první pohled je patrné, že její poslední verze vznikala pod časovým tlakem. Projevuje se to i řadou formálních nedostatků, třeba seznam sekundární literatury, už tak dosti skromný, není ani seřazen podle abecedy. Závažnější formální chybou také je, že na některých místech se autorovi nepodařilo vhodně propojit citáty z primárního zdroje (s. 28,

34 ad.), takže dochází k rozrušení větných horizontů. Na druhou stranu, z textu je patrná snaha o co nejpřesnější a nejplynulejší formulace, kterou je zapotřebí ocenit.

Pokud bych měla práci celkově shrnout, vyznačuje se zajímavým tématem a je na ní patrná snaha o přehledný výklad. Autorovi se také podařilo vybrat vhodné pasáže cestopisu pro analýzu a pokusil se o inovativní pohled na ně. Je zřejmé, že do přípravy textu investoval nemalé úsilí, byť si zjevně nezvládl sovu práci bezchybně načasovat. Slabinou je celková nedotaženost a nedostatečná závěrečná redakce.

Vzhledem k výše řečenému **doporučuji** práci k obhajobě a hodnotím ji známkou **velmi dobře (2)**.

Praha 15. 8. 2024

Lucie Storchová